

PRIMER TALLER A BARCELONA PER L'ELABORACIÓ DE L'ESTRATÈGIA D'EPD

20 de Gener de 2010

Informe

1	Objectius i participació	1
2	Programa.....	1
3	Comentaris i aportacions al marc teòric	2
4	Anàlisi de l'EPD per components	3
4.1	L'EPD a l'escola	3
4.2	L'EPD a les universitats.....	4
4.3	Sensibilització i campanyes.....	5
4.4	Joventut.....	6
4.5	Administracions	7
4.6	Mitjans	8
5	Avaluació de la reunió	9
	Annex 1. Llistat de participants.....	12
	Annex 2. Estudi d'Opinió sobre Cooperació i Educació per al Desenvolupament, ACCD.....	13
	Annex 3. Presentació sobre conceptes bàsics del marc teòric, Baobab/Edualter	13
	Annex 4. Fotografies del taller	13

1 Objectius i participació

El primer taller a Barcelona va tenir lloc el 20 de Gener a la seu de la Coordinadora Catalana de ONGD, entre les 16h i les 19h, amb els següents objectius:

- Presentar el procés d'elaboració de l'estratègia
- Comentar els elements i conceptes bàsics del marc teòric de l'EPD
- Obtenir les aportacions dels diferents actors de Barcelona
- Realitzar amb el marc d'actors una anàlisi de l'EPD en les seves diferents components

Hi va haver una alta participació, 63 persones (veure annexe), representants de:

- ONG (25)
- Centres de recerca (3)
- Administracions públiques (6)
- Universitats (6)
- Coordinadores, federacions, xarxes (8)
- Organitzacions juvenils (5)
- Sindicats (1)
- Escoles, AMPA (5)
- Mitjans (2)
- Organitzacions internacionals (2)

2 Programa

- Presentació institucional i procés d'elaboració de l'estratègia
- Presentació del marc teòric
- Comentaris i aportacions al marc teòric
- Dinàmica de grups per l'anàlisi de debilitats, fortaleces, actuacions prioritàries i reptes en les diferents components de l'EPD
- Discussió conjunta sobre la situació de l'EPD a Barcelona

- Cloenda

3 Comentaris i aportacions al marc teòric

Contexte:

- Si haguéssim fet aquest treball fa 5 anys hauríem obtingut això, caldria **contextualitzar l'EPD en un moment actual de profunda crisi econòmico-financera global**, crisi molt greu sense antecedents. Important crear un estat d'alerta especial enfront d'aquest moment tant especial, amb **profundes condicions de crisi estructural**. Els anàlisis del desenvolupament fins ara no tenien en compte aquesta greu situació –emergència- planetària.

Quin desenvolupament:

- Els drets humans són una base important, però sovint és qüestionada que van ser concebuts sense des de una perspectiva occidental, cal **replantegar-se els drets humans per incorporar la visió del Sud?**
- Hem de fer EPD amb una visió global, **les temàtiques han de ser globals i treballades des de lo local**
- Evitar una visió economicista del desenvolupament, fonamentar-lo en una relació entre actors dels diferents països de igual a igual, superar el llenguatge i la visió Nord-Sud que situa als països en posicions desiguals, on uns s'imposen sobre els altres. Cal una **visió de ciutadania global**.
- **El gènere ha d'estar en tots els camps**, no és només una qüestió de lluitar contra la discriminació

Estructuració de l'EPD:

- Plantejar-se abordar les dimensions de l'EPD en base als nous treballs teòrics que les tracten des d'una perspectiva diferent a les proposades. En aquesta aproximació, **les dimensions serien: pedagògica, intercultural, ètica i política**.

Actors:

- No es reflecteix bé el **paper dels moviments socials**

Participació en el taller:

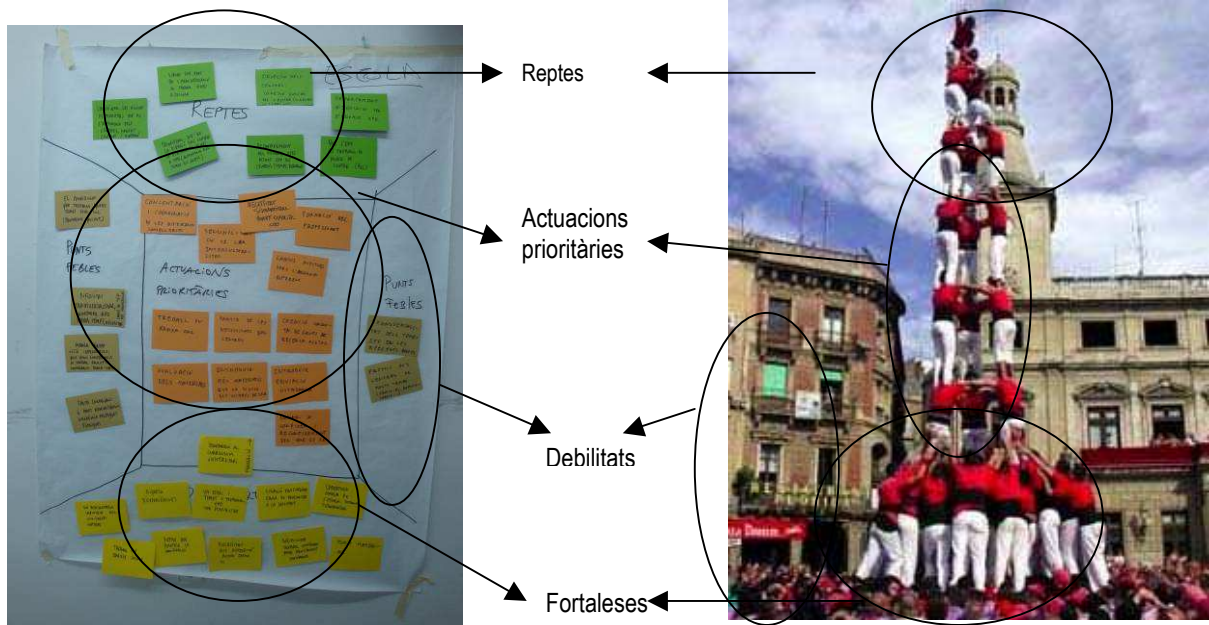
- Tractant-se d'un col·lectiu d'actors clau, és necessari **facilitar la participació del professorat, les 16h no és una bona hora** per que els professors/es puguin acudir.

Prioritats d'actuació:

- Interès d' **impulsar l'EPD a la Universitat**, determinar les prioritats

4 Anàlisi de l'EPD per components

4.1 L'EPD a l'escola

1. Fortaleses

- Incorporar al currículum universitari. Formació
- Un percentatge important del col·lectiu motivat
- Treball en xarxes socials
- Riquesa d'experiències
- Reptes que planteja la immigració
- Un espai i temps per treballar la EPD. Flexibilitat
- Necessitat dels diferents actors entre sí
- Situació privilegiada, escola de proximitat a la comunitat
- Possibilitat treball coordinat amb associacions d'immigrants
- Cobertura ampla de l'escola, tothom s'escolaritza
- Molt material

2. Febleses

- El professorat que treballa aquests temes està sol (professor "quixot")
- Dificultat transversalitzar, per incorporar EPD manca temps, necessitat canvi de "xip" del professorat
- Manca d'una visió integradora que doni coherència al treball educatiu, coordinació escola-ONG
- Falta de coordinació per part de l'administració -> coherència de polítiques públiques
- Transversalitat dels temes EPD en les diferents àrees
- Pressió als centres de molts temes (famílies, administració,..)

3. Actuacions prioritàries

- Concertació i coordinació de les diferents conselleries
- Sensibilització de la interculturalitat
- Necessitat de sistematitzar bones experiències

- Formació del professorat
- Canvis actituds vers l'alumne diferent
- Treball en xarxa ONG
- Partir de les necessitats dels centres
- Creació conjunta de grups de recerca mixtos
- Avaluació dels materials
- Introduir més materials que no siguin els llibres de text
- Introduir educació per la ciutadania
- Donar a conèixer i reconeixement del que es fa

4. Reptes:

- Coordinar les accions al territori des de l'autonomia dels centres, xarxes centres / entorn
- Suport per part de l'administració al treball d'EPD a l'escola
- Prioritzar des de la direcció dels centres la dedicació de temps a EPD (autonomia del temps de gestió)
- Objectiu del centres: cohesió social del centre (singularitzar-lo)
- El Departament d'Educació ha d'assumir l'EPD
- Que l'EPD es treballi a nivell del centre (PEC)
- Reconeixement del treball dels actors d'EPD als centres (temps, recursos)

4.2 L'EPD a les universitats

1. Fortaleses

- Aprenentatge servei
- Intercanvis amb universitats del Sud
- Coordinació amb altres universitats – xarxes
- Estudiants en pràctiques
- Estructures sòlides (sensibilització, voluntariat)
- Cabdal de coneixement
- Estructures de recerca
- Comunitat acadèmica en general
- Augment d'interès del món universitari per col·laborar en EPD

2. Febleses

- Problemes de continuïtat
- Manca de recursos econòmics
- Dispersió de les actuacions
- No incorporació al curriculum de totes les llicenciatures
- Manual d'espais de debat conceptual
- No transversalització
- No hi ha voluntat de treball i d'intercanvi amb els moviments socials i el món exterior
- Fragmentació estructures

3. Actuacions prioritàries

- Oferta formativa en pràctiques en ONG al Nord i Sud
- Generar mecanismes i recursos econòmics per afavorir la coordinació ONG-universitat

- Involucrar al conjunt de la comunitat educativa: professorat, junta directiva universitària, moviments universitaris, ..
- Intercanvis amb ONGs
- Incorporar l'EPD en tots els currículums
- Sensibilitzar a les juntes directives
- Tenir espais d'interlocució i construcció col·lectiva per la millora (administració, universitats, ONGs)
- Creació d'un institut universitari de recerca amb les estructures existents

4. Reptes

- Fer més vivencial l'exercici de l'EPD
- Que augmenti l'implicació del món universitari en EPD
- Millor coordinació amb altres actors i moviments socials
- Generar consens sobre el marc conceptual

4.3 Sensibilització i campanyes

1. Fortaleses

- Tradició i experiència
- Noves tecnologies
- L'existència de la Comissió d'EPD dins la FCONGD
- Incidència política com acció estratègica de l'EPD
- Informació fonamentada inclusiva
- Existència del document d'EPD de la FCONGD
- Treball en xarxa global
- Compromís de les persones integrants de les ONG

2. Febleses

- Desprestigi de les ONG en la societat
- Burocratització de les ONG (com a exigència de les administracions)
- Diferència dels ritmes de les admin. i les ONG
- Sobreinformació i dispersió de missatges (entre ONG)
- L'estratègia d'EPD no incorpora la perspectiva de gènere
- Dependències de les subvencions. Manca potenciar activisme
- Mitjans inadequats pels ritmes que tenim
- Baix % dels recursos públics destinats a EPD
- La societat és poc sensible davant del missatge que transmeten les ONG
- Manca de treball en xarxa entre ONG per: competitivitat; dificultat per prendre iniciatives per fer accions comunes
- Poca tradició i consciència per fer incidència política

3. Actuacions prioritàries

- Enfortiment de l'autonomia i base social de les ONG
- Cancel·lació del deute extern
- Formació en gènere

- Concepte de desenvolupament en EPD (educació per a la transformació)
- Crear un espai d'intercanvi per unir forces per treballar temes comuns
- Tenir present sempre la idea de procés
- Interlocució permanent entre l'ACCD i les ONG

4. Reptes

- Millorar transparència i missatges unitaris de les ONG
- Que la professionalització no faci caure l'activisme (trobar l'equilibri)
- Incidir en les persones clau dels mitjans de comunicació (els que prenen decisions)
- Noves tecnologies
- Que les entitats afavorim processos de participació i actuació conjunta
- Des de les administracions: passar de projectes a programes
- Crisis com a oportunitat

4.4 Joventut

Associacionisme juvenil, educatiu amb espai propi

1. Fortaleses

- Capacitat de mobilització, gran base associativa
- Els principis de l'associacionisme educatiu són l'educació en valors (tal com promou l'EPD, fa molt que ho fem!)
- Mateixos principis ètics per la transformació social
- Acostumats a treballar en xarxa local / internacional
- Alt ritme de relleu = renovació de noves idees
- Infants – joves, col·lectiu potencial
- El treball ja és una incidència (local)

2. Febleses

- Alt ritme de relleu = pèrdua constant d'educadors/es i capacitats
- No visualització de la tasca educativa
- No reconeixement de la tasca d'entitats ED no-formal

3. Actuacions prioritàries

- Donar suport en reforçar les xarxes que ja existeixen (local, internacional)
- Reconeixement ja de les entitats d'associacionisme educatiu com agents educatius
- Apropar les convocatòries de subvencions d'EPD a les especificats d'entitats (adaptar formularis, formació)
- Adaptar criteris a les realitats de les entitats de baix d'ENF, per desenvolupar els seus projectes (calendaris, ritmes, treball, gestió econòmica)
- Tenir en compte les capacitats econòmiques de les entitats petites (com els retorns afecten la feina de les entitats)

4. Reptes

- Incloure EPD dins l'agenda de cooperació de les taules de treball ja existents d'associacionisme juvenil
- Agilitzar els processos de treball / aprofitament de les TICs
- Consolidació política pública envers EPD (des de l'educació no-formal)
- Pla de relleu, per evitar pèrdua d'info en el relleu
- Infants, ciutadans actius (no només els adults)
- Reconeixement tasca entitats (educació no-formal)

4.5 Administracions

1. Fortaleses

- Proximitat
- Capacitats: avaluació, incidència
- Coherència
- Visió global

2. Febleses

- Rigidesa per introduir canvis (clàusules) mediambientals o responsabilitat social
- Manca de plans d'actuació en EPD -> delegar l'EPD a les ONG
- Dispersió d'accions
- Mesurar impacte (avaluació). Proposta (consulta, actuació)
- Diferents nivells entre administracions
- No connexió entre administracions

3. Actuacions prioritàries

- Definir plans d'actuació
- Generar models d'actuació (sostenible..., ètica ...)
- Crear xarxa
- Identificar punts forts de les actuacions
- Diàleg amb els agents

4. Reptes

- Mesurar impacte, avaluació
- Elaboració de prioritats
- Elaboració de plans d'actuació global

4.6 Mitjans

1. Fortaleses

- Bon treball en mitjans públics (TV3, ..)
- Internet com a mitjà alternatiu
- ONG com a bones fonts d'informació
- Evolució positiva en la interlocució, acostament

2. Febleses

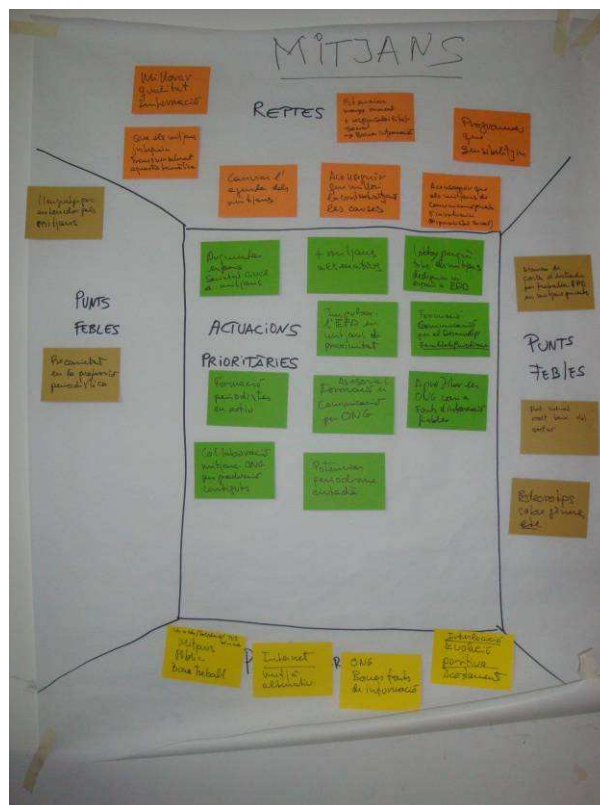
- Llenguatge poc entenedor pels mitjans
- Precariatat en la professió periodística
- Punt actual molt baix del sector
- Manca de portes d'entrada per treballar EPD en mitjans privats
- Estereotips sobre gènere, etc.

3. Actuacions prioritàries

- Augmentar els espais de la societat civil als mitjans
- Més mitjans alternatius
- Lobby per què tots els mitjans dediquin un espai a EPD
- Formació en comunicació per al desenvolupament (facultats de periodisme)
- Impulsar l'EPD en mitjans de proximitat
- Formació periodistes en actiu
- Assessoria i formació en comunicació per ONG
- Aprofitar les ONG com a fonts d'informació fiables
- Col.laboració mitjans-ONG per producció de continguts
- Potenciar periodisme ciutadà

4. Reptes

- Millorar qualitat de la informació
- Que els mitjans integren transversalment aquesta temàtica
- Canviar l'agenda dels mitjans
- Potenciar menys mercat i més responsabilitat social -> bona informació
- Programes que sensibilitzin
- Aconseguir que els mitjans de comunicació privats s'involucrin (responsabilitat social)
- Aconseguir que millori la contextualització de les causes

5 Avaluació de la reunió

A partir dels 30 qüestionaris d'avaluació rebuts:

A destacar:

Bastants **participants celebren la iniciativa de l'ACDD** i l'aproximació a les administracions:

- Bona iniciativa la creació d'una estratègia d'EPD
- Bona acceptació per part de molts col·lectius, en general.
- Crear més espais ONGD-ACCD com aquest
- Compartir moltes opinions sobre coses a millorar i que arribin a les administracions
- Un pas endavant
- Espai de diàleg entre ONG i Administració per impulsar una estratègia
- Valuosa disponibilitat de l'ACCD per obrir un espai participatiu amb els actors
- Voluntat d'incloure als diferents agents implicats en EPD
- Que l'ACCD conegui l'opinió d'actors tant diversos com els que han estat presents
- Fomentar espais d'interlocució permanent entre ACCD i FCONGD
- Aquest tipus d'accions són molt bones i molt útils

Trobada del conjunt d'actors molt apreciada per gairebé tots els participants, destacant també la **bona participació de la gent:**

- Pas molt important per poder unir esforços entre els diferents actors
- Obre la porta a potenciar la coordinació entre els agents, paper que hauria de liderar l'ACCD
- Ganes de treballar en xarxa
- Compartir amb diferents tipus d'agents socials en un mateix espai
- Treballar plegats. Treballar en xarxa
- Posar en xarxa a diferents actors de l'EPD, obrir espais de comunicació i debat
- Tot el recull d'impressions d'una gran multiplicitat d'actors presents
- Molt bona participació
- Conèixer les iniciatives dels diferents actors que treballen en l'EPD
- Molt interessant pels diferents punts de vista entre les mateixes ONG, important trobar-se amb les institucions per fer sentir la veu i opinió, i trobar-se amb tots els actors
- Molt positiu l'intercanvi entre tots els agents de l'EPD, conèixer el marc real d'avui, on estem i com millorar
- Es molt estimulant per la interconnexió personal que s'estableix amb els agents implicats en EPD
- El coneixement de les diferents visions de les ONG (al menys del personal tècnic)
- Escoltar i reconèixer a les escoles, professorat, alumnat, famílies com agents d'EPD
- Multiplicitat d'actors

Molts del **participants agraeixen el treball en grups i la dinàmica participativa:**

- El treball en grup ha facilitat el debat
- El format taller
- Bona dinàmica de treball en el taller, fomentant un procés participatiu, donant veu als diferents agents
- Creació de dinàmiques participatives
- Molt bé el procediment: en grups, omplint cartells amb targetes. Es dinàmic.
- Metodologia enriquidora que ha permès aterrar en punts i propostes concretes
- Bona facilitadora del grup
- La part pràctica molt enriquidora, però s'ha fet una mica curta. Caldria concretar, i per això abans és necessari haver unificat criteris.
- Molt bé la fulla d'avaluació i el retorn que hi haurà
- Desig de continuïtat en aquesta línia participativa

Presentació breu, clara i precisa:

- Presentació general de l'EPD, per situar i contextualitzar la feina
- Aproximació interessant
- Exposició breu i precisa del marc

- Consensos en temes fonamentals
- Crítiques constructives
- Molt interessant però poc temps de debat

Aspectes a millorar i suggerències:

Bastant participants destaquen un **temps insuficient** per poder construir visions compartides i concretar:

- Ha faltat temps per discutir en grup, potser caldria acotar més els punts de discussió. Reflexions com aquestes haurien de ser periòdiques
- Gran diversitat d'opinions en el grup d'universitats, la qual cosa ha fet difícil concretar una mica. Hauria facilitat tenir un guió de temes o preguntes –tot i que això pot limitar l'aportació d'idees-.
- Poc temps
- Conclusions més treballades
- Espais de debat més amplis
- Més temps per aprofundir més
- Els grups de treball haurien de partir d'algunes premises on hi hagi un cert consens per poder aprofundir més o debatre-les
- Poc temps per l'elaboració de l'estratègia
- Necessitat d'un espai més ampli, més temps
- Més temps per reflexions

Alguns destaquen **limitacions en la dinàmica utilitzada:**

- Utilitzar una metodologia de treball que faciliti més l'aprofundiment en temes, el debat ha estat dispers.
- La tècnica de l'ús de papers fragmenta excessivament la realitat i impedeix una visió global i un debat a partir d'un discurs articulat i una anàlisi sistèmica
- L'exposició teòrica molt bé, clar i concís, i bona dinàmica i discussió en el treball de grups (aclarir l'ús dels cartons explicant-ho en un paper), però la posada en comú a millorar (centrar-se més en els punts essencials).

Es fan algunes **propostes per millorar la dinàmica:**

- Recollir simultàniament a l'exposició els acords i propostes exposats (via ordinador en pantalla gran)
- Gran amplitud de temes requereix aterrar en aspectes prioritaris i analitzar en més detall allò que es defineix com a estratègia
- Treball previ on-line per grups (forum, llistes de correu)
- Utilitzant les noves tecnologies, permetre la participació de persones que físicament no hi podien estar
- Seria bó poder treballar abans els punts que parlarem
- Millor grups més reduïts

També hi ha **febleses en l'organització:**

- Preparar millor els grups i els espais així com la seva dinamització
- Començar amb més puntualitat
- Tenir previstos els espais per al treball en grup

Cal **disposar prèviament dels materials** a presentar:

- Passar fotocopiats el powerpoint que s'ha presentat
- Compartir el powerpoint amb tots els participants
- Enviar per email la presentació sobre EPD

Es troben a faltar actors importants:

- Faltava gent de les oficines o estructures de cooperació de la universitat, amb una visió més global del que es fa a la universitat

- Llàstima que hi hagin pocs docents i que el Dept. D'Educació no estigui present

Millorar la capacitat de convocatòria i representativitat:

- Convocar tenint en compte l'horari dels educadors
- Assegurar que la publicació del taller arriba al màxim d'agents per garantir la representativitat i la diversitat de les opinions generades
- Més diversitat d'actors, i més de cada sector (mitjans, moviments socials, feministes, més administracions)

Nombroses persones expressen inquietud per **rebre feedback**, veure com s'incorporaran les seves aportacions i tenir un **retorn final** que les reflecteixi:

- Cal veure el retorn que en rebrem les entitats
- Molt bona participació. A l'espera de l'informe del taller i la següent sessió per poder fer-ne una valoració
- Veure reflectides en l'informe les idees que s'han anat plantejant
- Que es pugui veure un resultat que sigui una guia de treball per l'ACCD, ONGs i altres participants
- Donar a conèixer públicament el treball final i possibilitat de continuar-ho
- Que es tinguin realment en compte les aportacions, i que es tingui valentia per portar a terme els canvis que calgui
- No saber exactament com s'incorporarà aquest procés de diàleg en la redacció de l'estratègia. Quins aspectes s'incorporaran, quins no, ..
- A l'espera d'un taller de devolució del procés
- Indicar la data concreta de la propera reunió
- Facilitar que el producte final sigui accessible
- Enviar el grup de mails o llistat dels participants, o fer un grup
- Fer accessible el retorn
- Explicar el conjunt del procés, és a dir, el contingut i metodologia del proper taller, per tenir una visió de conjunt

S'indica també que cal **treballar qüestions de fons**:

- Es parteix de conceptes de fons que potser cal revisar i que en el taller només s'han pogut apuntar
- Poc espai en el concepte d'EPD, poc temps pel debat
- Incloure la perspectiva de gènere a l'estratègia, en la metodologia, actors, etc.
- Díficil poder concretar prioritats en les línies d'actuació

Altres observacions:

- Disposar de la possibilitat d'interactuar els diferents agents
- Que l'ACCD prengui nota dels temes pendents en formació. Cal formació en: gènere, mesura de l'impacte de les actuacions, tècniques per millorar la influència en els mitjans, etc.
- Nota: s'observa una distància important entre el bon nivell d'inclusió de la perspectiva de gènere entre les ONG i la resta d'actors (és una percepció !)

Valoració general, sobre el total de 30 qüestionaris d'avaluació rebuts:

- Molt positiva (9), Positiva (17), No valora (2), Regular (1), Fluixa (1)

Annex 1. Llistat de participants

Total: 63 persones

Nom	Entitat
Julia Castelló Jano	Col·legi Periodistes, Comissió Periodisme Solidari
Alexandra Puntas Jaén	Ajuntament Sabadell, Regidoria Coop. i Solidaritat
Silvia Hernández	Save the Children
Cristina Torán	Fundació Pere Tarrés
Montse Balaguer Xaus	Cooperació Intervida
Montse Bobés	Educació Sense Fronteres
Anna Subirana	Universitat Ramon Llull
Gisela Vives	Centre Estudis Amazònics
Marina Perejuan	FCONGP
Miquel González	Justícia i Pau
Francisco Martín	Col·legi periodistes / UAB
Laura Sancho Torué	FCONGD
Eva Virgili Recasens	Fundació Akwaba
Luna Haro Mancera	Fundació Akwaba
Alicia Fuentes Calle	Centre Unesco de Catalunya
Judit Rifà	Ajunt. Barcelona, Direcció Coop. Internacional
Enric Prats	Universitat de Barcelona
Elena Díez Villagrasa	Esplais Catalans
Núria Cangrós i Alonso	Esplais Catalans
Myriam Navarro	Xarxa Escoles Compromeses
Joan Campillo Muñoz	Xarxa Escoles Compromeses
Gabriel Boichat Sancho	Planeta Salut
Rodrigo Barahona	Intermon Oxfam
Africa Guerrero	Escola del Mar
Débora Llamas Iserte	Col·legi Urgell
Jaume Aguilar Vallès	Moviment Educatiu Maresme
Martí Olivella Solé	Nova – Centre Innovació Social
Susana Escardíbul	Fundació Catalana Esplai
Ivonne del Pozo	Esplai
Lluís Vallvé	Consorci d'educació de Barcelona
Adela Ruiz Belenguer	ACSUR, Comissió EPD FCONGD
Imma Llor	Casa Asia + Irenia, jocs de pau
Daniel Ortiz	Mans Unides
Adrià Calvet Casajuana	Diputació de Barcelona
Joan Reventós	Catalunya amb ACNUR
Sara Cuentas Ramirez	Intered
Marta Domènech	Ajuntament Castelldefels
Jon Sicília	Acció Contra la Fam
Pepa Martínez	FCONGD
Marta Tudela Torres	ACSUR-Catalunya
Montse Torres Fabrés	Punt d'Intercanvi
Jaume Casassas Pons	SETEM - Catalunya
Neus Garriga Bosch	Entrepobles
Maria Mur	UNICEF
Ferran Polo	
Nathaly Moreno	FESPAD El Salvador
Isabelle Torzillas Bauchariat	Alternativa Inerc. Pobles Ind.
Stéphane Etcheverry	Avalot – Àrea Cooperació
Emma Izaola	Sindicalistes Solidaris
J. Cano	BCN CIMED
Anna Larrull	Sodepau
Mireia Cirera	Fedelatina
Carme Campdelacreu	Intered
Ana Agud	Proyecto Local
Jordi Sabater	Pere Tarrés - URL

Anna Mateo Ferrer	Escoltes Catalans
Raquel Moran Martin	Xarxa Vives d'Universitats
Montse Soler prat	Ampa Patronat Domènech
Elisenda Llansana Yañez	AMPA Patronat Domènech
Cesc Noguera i Carreras	CEIPM Patronat Domènech
Miquel Carrillo Ponce	Enginyeria Sense Fronteres
Josep Tomas i Roca	Xarxa Escoles Compromeses
Mireia Sanàbria	Ajuntament Badalona

Annex 2. Estudi d'Opinió sobre Cooperació i Educació per al Desenvolupament, ACCD
(S'adjunta)

Annex 3. Presentació sobre conceptes bàsics del marc teòric, Baobab/Edualter
(S'adjunta)

Annex 4. Fotografies del taller

